

अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना संघ लोकसेवा आयोग /महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग यांच्याकडून घेण्यात येणाऱ्या भारतीय प्रशासकीय सेवा तसेच राज्य प्रशासकीय सेवा स्पर्धा पूर्व परिक्षांसाठी प्रशिक्षण देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

आदिवासी विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: प्रशिक्षण २०१२/प्र.क्र.१५८(भाग-२)/का-१७

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड,

मंत्रालय, विस्तार इमारत, मुंबई-३२.

तारीख: १५ जुलै, २०१४

प्रस्तावना -

राज्यातील अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांचे संघ लोकसेवा आयोग (युपीएससी) व महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (एमपीएससी) पुरस्कृत परिक्षांमध्ये उत्तीर्ण होण्याचे प्रमाण इतर समाज घटकांच्या तुलनेत कमी आहे. आदिवासी विद्यार्थी हे अति दुर्गम भागात राहतात. त्यांची आर्थिक परिस्थिती कमकुवत असते. तशाही परिस्थितीत ते शिक्षण घेऊन शिक्षित होतात. परंतु योग्य प्रशिक्षणाअभावी भारतीय प्रशासकीय सेवेत तसेच राज्य सेवेसाठी अनुक्रमे संघ लोकसेवा आयोग त्याचप्रमाणे महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामार्फत घेण्यात येणाऱ्या परीक्षांमध्ये ते पात्र ठरू शकत नाहीत. किंबहुना अखिल भारतीय नागरी सेवा तसेच राज्य सेवेत अनुसूचित जमातीच्या अधिकाऱ्यांचे प्रमाण फारच कमी आहे. त्यामुळे या लोकसेवा आयोगांमार्फत घेण्यात येणाऱ्या परीक्षांकरिता आदिवासी विद्यार्थ्यांना परीक्षापूर्व प्रशिक्षण देण्याकरिता प्रशिक्षणाची व्यवस्था करावी अशाप्रकारची मागणी राज्यातील विविध आदिवासी लोकप्रतिनिधी/संघटनांकडून करण्यात येत आहे.

२. मा.मुख्यमंत्री महोदयांच्या अध्यक्षतेखाली महाराष्ट्र राज्य जनजाती सल्लागार परिषदेची ४७ वी बैठक दिनांक ४ जानेवारी, २०१२ रोजी आयोजित करण्यात आली होती. या बैठकीमध्ये एम.पी.एस.सी. व यु.पी.एस.सी. परिक्षांसाठी आदिवासी विद्यार्थ्यांना प्रशिक्षण देण्याकरिता चार विभागीय स्तरावर स्पर्धात्मक परिक्षांच्या प्रशिक्षणासाठी विद्यार्थ्यांना पाठविण्यात यावे, असा निर्णय घेण्यात आला आहे. तसेच मा.राज्यपाल महोदयांनी दिनांक १३ ऑगस्ट, २०१२ व दिनांक ३ सप्टेंबर, २०१२ रोजी दिलेल्या निर्देशाप्रमाणे राज्यातील विद्यापीठांनी अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना अखिल भारतीय नागरी सेवा/राज्य प्रशासकीय सेवा व इतर

स्पर्धा परीक्षांचे प्रशिक्षण देण्याबाबत निर्देश दिले आहेत. त्यानुसार राज्यातील अनुसूचित जमातीच्या उमेदवारांसाठी संघ लोकसेवा आयोग आणि महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या स्पर्धा परिक्षांचे पूर्व प्रशिक्षण देण्यासाठी योजना तयार करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.

शासन निर्णय-

राज्यातील अनुसूचित जमातीच्या उमेदवारांचे अखिल भारतीय नागरी सेवेतील व राज्यशासनाच्या सेवेतील प्रमाण अल्प आहे. तसेच अनुसूचित जमातीचे उमेदवारांचे संघ लोकसेवा आयोग (यु.पी.एस.सी.) आणि महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (एम.पी.एस.सी.) मार्फत आयोजित करण्यात येणाऱ्या स्पर्धा परिक्षांमध्ये बसण्याचे प्रमाण देखील अल्प आहे. त्यांना विकासाच्या मुख्य प्रवाहात आणण्याकरीता संघ लोकसेवा आयोग व महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग यांचेमार्फत आयोजित करण्यात येणाऱ्या स्पर्धा परिक्षा उत्तीर्ण होऊन प्रशासकीय अधिकारी होण्याची संधी मिळावी म्हणून या उमेदवारांना सदर आयोगाच्या होणाऱ्या स्पर्धा परिक्षांसाठी बसण्याकरीता पूर्व प्रशिक्षण देण्यास या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे.

१) राज्यातील अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांकरिता संघ लोकसेवा आयोग/महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाकडून (युपीएससी/एमपीएससी) घेण्यात येणाऱ्या स्पर्धा परीक्षा प्रशिक्षण कार्यक्रम राज्यातील ८ विद्यापीठे, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर प्रशिक्षण व संशोधन संस्था, पुणे (बार्टी) या ठिकाणी प्रत्येकी २५ विद्यार्थ्यांकरिता ८ महिन्यांच्या कालावधीकरीता व यशदा, पुणे येथे १० विद्यार्थ्यांना ११ महिन्यांच्या कालावधीकरीता अशा एकूण २३५ उमेदवारांना स्पर्धा पूर्व परीक्षेचे प्रशिक्षण देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. सदर ८ विद्यापीठे खालीलप्रमाणे आहेत :-

१. पुणे विद्यापीठ, पुणे.
२. उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
३. डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.
४. संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती.
५. गोडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.
६. राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज विद्यापीठ, नागपूर.
७. स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड.
८. सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर.

२) बार्टी, पुणे यांचेमार्फत तसेच यशदा, पुणे यांचेमार्फत प्रशिक्षण घेणाऱ्या संबंधित प्रशिक्षणार्थ्याची प्रशिक्षण विषयक प्रक्रिया संबंधित संस्थेकडून पार पाडण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

३) या प्रशिक्षण कार्यक्रमाकरिता आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांना “नियंत्रक अधिकारी” म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. तसेच सदरहू कार्यक्रमाचा निधी आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांच्यामार्फत बार्टी, पुणे व यशदा, पुणे यांना उपलब्ध करून देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

४) सदरहू प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा खर्च सोबतच्या “प्रपत्र-अ” मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे आहे. यासाठी २३५ प्रशिक्षणार्थ्यामार्फत वार्षिक एकूण रु.१८३.२७ लक्ष (अक्षरी रूपये एक कोटी त्र्याएँशी लक्ष सत्तावीस हजार फक्त) खर्च अपेक्षित असून सदरहू खर्चास मान्यता देण्यात येत आहे. तसेच २०१४-१५ या आर्थिक वर्षाचा खर्च या बाबीकरिता चालू आर्थिक वर्षात करण्यात आलेल्या तरतूदीतून भागविण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

५) अनुसूचित जमातीच्या प्रशिक्षणार्थ्याची कौटुंबिक वार्षिक उत्पन्नाची मर्यादा रु.६.०० लक्ष (रूपये सहा लक्ष फक्त) इतकी ठेवण्यास मान्यता देण्यात येत आहे..

६) प्रशिक्षण घेवूनही पहिल्या प्रयत्नात पूर्व परीक्षा उत्तीर्ण न झालेल्या अनुसूचित जमातीच्या उमेदवारास प्रशिक्षणाच्या दुसऱ्या संधीचा लाभ देण्यास, पूर्व परीक्षा उत्तीर्ण होणाऱ्या तथापि, मुख्य परीक्षा उत्तीर्ण होऊ न शकणाऱ्या प्रशिक्षणार्थ्यांना मुख्य प्रशिक्षणासाठी आणखी एक अतिरिक्त संधी देण्यास व पूर्व परीक्षा तसेच मुख्य परीक्षा उत्तीर्ण होणाऱ्या, परंतु मुलाखत परीक्षा उत्तीर्ण होऊ न शकणाऱ्या प्रशिक्षणार्थ्यांना मुलाखत प्रशिक्षणाकरिता २ अतिरिक्त संधी देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

७) या योजनेकरीता होणारा खर्च सन २०१४-१५ या आर्थिक वर्षातील मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा. याबाबीवर होणारा खर्च मागणी क्र. टी-५ मुख्य लेखाशिर्ष २२२५, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, इतर मागासवर्ग व अल्पसंख्याक यांचे कल्याण, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना ०२, अनुसूचित जमातीचे कल्याण, ७९६ जनजाती क्षेत्र उपयोजना, (०२) जनजाती क्षेत्राबाहेरील उपयोजना- राज्य योजनातर्गत योजना, (०२) (३६) अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना भारतीय व राज्य प्रशासकीय सेवेची संधी प्राप्त करून देण्यासाठी त्यांना संघ लोकसेवा आयोग/ महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाकडून घेण्यात येणा-या स्पर्धा परिक्षांचे प्रशिक्षण देणे (२२२५ सी ३८७) ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेतर)या लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा.

८) सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारीक संदर्भ क्रमांक ४७६/व्यय-१४, दिनांक ११.०७.२०१४ नुसार प्राप्त सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

९) सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१४०७१५१७३३५२५९२४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सं. का. गंगे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मुंबई-३२
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई -३२
३. मा. उप मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई -३२
४. मा. मंत्री/ राज्य मंत्री, आदिवासी विकास यांचे खाजगी सचिव
५. सर्व मा. मंत्री
६. सर्व मा. राज्यमंत्री
७. सर्व मा.विधानसभा सदस्य/विधान परिषद सदस्य (संसदीय कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचेमार्फत)
८. मा. मुख्य सचिव यांचे उपसचिव
९. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र -१, मुंबई
१०. महालेखापाल (लेखापरिक्षा), महाराष्ट्र -१, मुंबई
११. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र -२, नागपूर
१२. महालेखापाल (लेखापरिक्षा), महाराष्ट्र -२, नागपूर
१३. प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई (५ प्रती)
१४. महासंचालक, यशवंतराव चव्हाण विकास प्रशासन प्रबोधिनी (यशदा), पुणे
१५. महासंचालक, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन प्रशिक्षण संस्था, पुणे
१६. कुलसचिव, पुणे विद्यापीठ, पुणे
१७. कुलसचिव, स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड

१८. कुलसचिव, उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव
१९. कुलसचिव, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद
२०. कुलसचिव, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज विद्यापीठ, नागपूर
२१. कुलसचिव, सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर
२२. कुलसचिव, संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
२३. कुलसचिव, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली
२४. आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक
२५. आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संरथा, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२६. अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नागपूर, अमरावती, नाशिक व ठाणे
२७. प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग यांचे वरीष्ठ स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई -३२
२८. सह सचिव, आदिवासी विकास विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई -३२
२९. सर्व उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई -३२
३०. निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, गडचिरोली / गोंदिया
३१. वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई -३२
३२. नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई -३२
३३. सर्व मंत्रालयीन विभाग
३४. सर्व कार्यासने, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई -३
३५. कक्ष अधिकारी, का-६, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२
३६. निवड नस्ती (का.१७)

तारीख-१५ जुलै, २०१४.

प्रपत्र-“आ”

विषय :- अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना संघ लोकसेवा आयोग (UPSC) / महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (MPSC) यांच्याकडून घेण्यात येणाऱ्या भारतीय प्रशासकीय सेवा तसेच राज्य प्रशासकीय सेवा स्पर्धा पूर्व परिक्षांसाठी प्रशिक्षण देणे.

(रूपये लाखात)

अ.क्र.	खर्चाच्या बाबी	२५ प्रशिक्षणार्थीच्या प्रति तुकडीसाठी ८ महिने खर्च (रूपये)	२२५ प्रशिक्षणार्थीसाठी (बार्टी, पुणे व ८ विद्यापीठे) तसेच १० प्रशिक्षणार्थीसाठी (यशदा, पुणे) वार्षिक खर्च (रूपये)
१.	प्रशिक्षणार्थीचे विद्यावेतन (प्रति प्रशिक्षणार्थी रु.४०००×२५×८) (विद्यावेतन×विद्यार्थी×महिने) (सदर विद्यावेतनामध्ये प्रशिक्षणार्थ्यांच्या निवास व भोजनावरील खर्चाचा समावेश आहे.)	८.००	७२.००
२.	स्टेशनरी.	०.३५	३.९५
३.	शिक्षक/प्राध्यापकांचे मानधन	२.७०	२४.३०
४.	आवश्यक वर्तमानपत्र, मासिके, पुस्तके, स्टेशनरी इ.पुरविणे.	०.५०	४.५०
५.	प्रशिक्षणार्थीना पुस्तक संच पुरविणे.	१.५०	१३.५०
६	प्रशिक्षणार्थी विद्यार्थ्यांना इंटरनेटसह संगणक सुविधा पुरविणे.	०.५०	४.५०
७.	कर्मचाऱ्यांचे मानधन व इतर तद्रुषंगिक खर्च	२.००	१८.००
८.	आकस्मिक खर्च	०.५०	४.५०
९.	डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांना एकूण खर्चाच्या १३% रक्कम प्रशासकीय व इतर खर्चासाठी देणे.	२.०८	१८.७२
	(अ) एकूण प्रशिक्षण खर्च (८ महिने)	१८.९३	१६३.९७
१०.	(ब) यशदा, पुणेला १० प्रशिक्षणार्थीचा ११ महिन्यांसाठी खर्च	----	२०.९०
	एकूण (अ)+(ब) वार्षिक खर्च	१८.९३	१८३.२७

(सं.का.गंगे)

शासनाचे उप सचिव